

Formaat: een werkplaats voor participatief drama

Donderdag 10 januari was het zover. De opening van de werkplaats werd een feit. Op de Westzeedijk begon Rotterdam een nieuw project: Formaat. Formaat is een theatergroep die bestaat uit een zorgvuldig samengestelde groep mensen met bepaalde problematiek zoals: ex-ggz cliënten en dak- en thuislozen.

Formaat is een onderdeel van Pameijer, een stichting in de regio Rijnmond en op de Zuidhollandse eilanden. Het is een creatief podium waarin deze bijzondere mensen samen proberen hun verhaal in beeld te brengen door middel van theater en drama. De initiatiefnemers zijn Luc Opdebeek en Ronald Matthijssen.

De opening

Een mooi verbouwde zaal met tribunes, ongeveer 150 genodigden, omroepen, journalisten, hulpverleners, de participanten en divers publiek is aanwezig. De opening begint met een gedicht door Ronald, een opbouwwerker. Formaat is ontstaan in 1999 in Haarlem. Mensen zoals onder andere daklozen worden vaak gemeden en niet geaccepteerd. Door deze mensen mee te laten doen, krijg je een actieve deelname in de samenleving, die is gebaseerd op 'doen', en het uiten van bepaalde gevoelens en problematiek

De doelstelling

Empowerment: Kom op voor je recht.
Participatie: Iedereen doet mee.

Bewustwording: Rechten en plichten.
Dialogo: Onderling en met de overheid.
Methodiekontwikkeling en overdracht.
"Participatieve drama werkt", zeggen de mensen die dit begeleiden en vormgeven.

Tijdens de middag zijn er bijdragen van Berry Tielbeke, Theo van Veen, Kaat Zoontjes, Luc op de Beek, en Jaap Meeuwssen. Het project is een manier om de tweedeling in de maatschappij aan te pakken. In het theater spreken en uiten de deelnemers hun gemeenschappelijke taal in goede communicatie. Het is de bedoeling dat in Rotterdam-West er voor jongeren ook een Formaat komt, in samenwerking met diverse instellingen. In Rotterdam en Haarlem is het de bedoeling dat er

een registratief theater komt, een Forum voor de wijk gericht op de regelgeving, bestaande uit:

Cursus en Training
Projectopzet en Management.

In het verleden bekroonde projecten:
Home and Away
Niks te vrezen
Wagenziek

Theateratelier Haarlem is onderdeel van het project Betrokken en Begrepen. Dit project is tot stand gekomen met de financiële steun van de provincie Noord-Holland in het kader van het Sociaal beleid. Het was een gezamenlijk initiatief van Roads, Innovatie & Projectbureau, GGD Zuid Kennemerland en Formaat.

Het boek 'Mens in de Hoofdrol' gaat over ervaringen die worden omgezet in thema's voor workshops (De Veste, Kerktheater). Door de samenwerking gaan deze mensen anders denken over het leven en verwerken op die manier hun problemen. Het publiek krijgt een andere kijk op de zaken die deze mensen bezighouden. Via dit boek krijgen de lezers meer inzicht en wellicht meer begrip voor bepaalde achtergronden en problematiek. De grote publieksmeerderheid is verdeeld in mensen die actief klussen bij Pameijer en actieve theaterdeelnemers van Pameijer. Het groepsgevoel versterkt de mensen en werkt drempelverlagend.

Pameijer is een hulpverlenende instantie en probeert zoveel mogelijk doelgroepen te bereiken. Het liefst met mensen die hun probleem zien, toegeven en dan ook nog eens eigen initiatief nemen. De instantie helpt ook kinderen met het gebruik van theater. Op deze manier worden hun leven verbeterd en hun eigenwaarde versterkt.

Dwang en Drang in Haarlem.

Evelien van der Niet zag dit idee als voorbeeld om ook in Rotterdam vorm te gaan geven.

"Op deze manier, gaat men als deelnemer eens in de schoenen van de cliënt staan", aldus Evelien. "Waarom doen jullie dit?" vroegen wij aan de theatergroep. "Wij doen dit om meer inzicht te krijgen in onze eigen problematiek. Op deze manier brengen we als groep over, wat vroeger niet mogelijk was op deze manier. Dit heeft een positief effect op

zowel deelnemers, als het publiek. En het publiek, dat zijn we met zijn allen.”

De regie van het theaterstuk bepalen ze zelf, onder de begeleiding van de regisseur. Waar mensen veelal tegenaan botsen, is bureaucratie. Deze wordt niet anders, je leert er alleen mee omgaan. Je dringt mensen niets op, maar praat met ze, gebruikmakend van de ervaring om je heen en dat leidt tot verandering.

Participatief Drama (Beeldend Theater)

De interactie van de theatergroep draait om gelijkheid en gelijkwaardigheid. Men maakt gebruik van foto's en tekeningen als beeldvorming, zo kunnen acteurs en daklozen bepaalde situaties uit drukken zonder woorden. Als je samen een beeld samenstelt, dan creëer je gezamenlijke uitdrukking in plaats van een individuele.

Peter Hersmus.

[proza]

Mr de Psychiaterman en zn Verpleegkundig achterban

Ik heb opnieuw kennis moeten maken met de wereld. Dit kon ik niet alleen. Ik dacht dat ik een 'niemand' was, met allemaal angstaanjagende 'iemanden' om mij heen. Ik sneed mijzelf bij de minste geringste spanning, ik pleegde in mijn hoofd keer op keer zelfmoord wanneer ik aan mijn gedachteadopties van ouders dacht.

Ik voelde mij eenzaam, verloren en snakke maar naar 1 ding:

ZORG

Nooit gedacht dat dit zou bestaan.

Achteraf bestond het ook niet en werd het me enkel overgedragen.

Mijn oude leven mismaakt door twee verloren schaduwen. Ouders.

Mijn nieuwe leven voorgesteld door twee gedachteadopties. Mijn vader en mijn moeder.

Voorgesteld door de hulpverlening.

Het zijn echter nog steeds twee vreemden die destijds de zorg over mij op zich namen...

Meneer de psychiater man en zijn verpleegkundige achterban. Ze hebben fouten herzien.

Mijn wonden gladgestreken.

En wolken verkleurd.

Maar sluiten af van het hart.

Ik kan niet van hen houden zoals ik had willen doen.

Omdat de term onvoorwaardelijk niet zo oneindig is als zij had moeten zijn.

En de schimmen van mijn ouders een een-deurs-door-geef-luik van de zorg betreft.

Natasja